Datum
20221216

Upprättad av
Federica Calidoni

Imber Råbock

Marcus Wåhlstedt

Guide för nationell uppföljning av projektverksamhet finansierad av anslag 1:1, Regionala utvecklingsåtgärder, 2023-2030

Innehåll

1. Introduktion ... 3
Kort om det nationella uppföljningssystemet ... 3
Syfte med guiden ... 5
Disposition ... 5
2. Klassificering av projekttyp ... 6
3. Klassificering av resultatkedja och indikatorer ... 7
4. Klassificering av den nationella strategins strategiska områden och prioriteringar 13
5. Klassificering av inriktning ... 15
6. Klassificering av ärenden som bidrar till smart specialisering ... 17
7. Klassificering av hållbarhetsaspekter ... 18
Bilagor ... 23
Beskrivning av nationella strategins strategiska områden och prioriteringar ... 23
Strategiskt område ”Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet” ... 23
Strategiskt område ”Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet” ... 24
Strategiskt område ”Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet” ... 25
Strategiskt område ”Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet” ... 27
Beskrivningar av inriktningar ... 29
Smart industri, tillverkning och material ... 29
Life Science, sjukvård och hälsa ... 29

Besöksnäring och turism 30
Kulturella och kreativa näringar 31
Livsmedelsförsörjning och livsmedelskedjor 31
Skoglig bioekonomi, bioenergi och vatten 32
Hållbara städer och samhällen 32
Hållbara transporter och mobilitet 33
Energi- och miljöteknik 33
Samiska näringar 34
Annat, ange [kommentarsfält]: 34

1. Introduktion

Detta dokument är en uppdaterad vägledning för nationell uppföljning i Nyps av beviljade medel till projektverksamhet finansierad av anslag 1:1. Från och med januari 2023 ska projektverksamhet klassificeras utifrån den nationella strategin för en hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030. Målgruppen är handläggare av projektmedel och/eller andra aktörer som registrerar beviljade ärenden i Nyps.

Kort om det nationella uppföljningssystemet

Syftet med den nationella uppföljningen av beviljade medel till projektverksamhet finansierad av anslag 1:1 är att möjliggöra:

- Rapportering av projektverksamhetens inriktning till olika intressenter
- Fördjupade uppföljnings- och utvärderingsinsatser inom olika områden

Resultaten från den nationella uppföljningen används för rapportering av användningen av medlen och deras förväntade resultat, för både regionala och nationella aktörer, exempelvis i budgetpropositionen för utgiftsområde 19, Regional utveckling och i Tillväxtverkets årliga rapportering till Regeringskansliet gällande anslag 1:1.[1]

Ansvaret för att följa upp och utvärdera projektverksamheten åligger de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna och Tillväxtverket. Den nationella uppföljning som genomförs i Nyps ska förmå kommunicera en aggregerad bild av projektverksamhetens inriktning och att möjliggöra för fördjupade uppföljnings- och utvärderingsinsatser genom att alla ärenden klassificeras utifrån följande dimensioner i Nyps 2020:

Figur 1. Översikt nationell uppföljning av projektverksamhet i Nyps

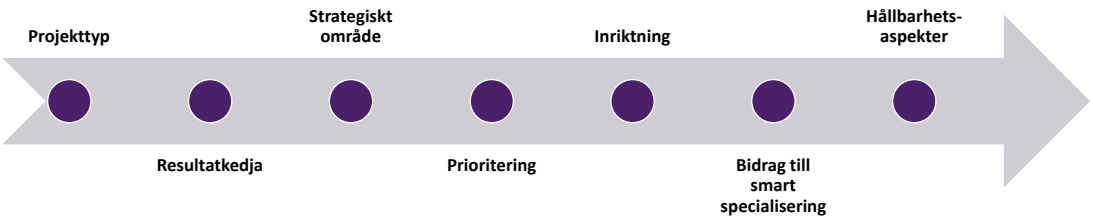

[1] Se t.ex. Tillväxtverket (2021) *Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, Budgetåret 2020*

Totalt ska du som handläggare genomföra sju olika klassificeringar. Inledningsvis ska du som handläggare besvara frågan om vilken *projekttyp* ärendet avser: ”förstudie”, ”projekt” eller ”uppföljning, utvärdering och analys” (den sistnämnda avser endast din egen organisations arbete).

I nästa steg ska du klassificera vilken huvudsaklig *resultatkedja* som passar bäst in på ärendet. Resultatkedjan tar fasta på vilken grundläggande förändringslogik projektet har: ska projektet åstadkomma förändringar i den fysiska miljön, eller i stödstrukturer, i företag eller genom kunskaps- och strategiutveckling? Resultatkedjan tydliggör att olika typer av aktiviteter och målgrupper i projektet förväntas leda till olika typer av resultat under projekttiden. Kopplat till varje resultatkedja finns en eller två indikatorer som är obligatoriska och vars målvärde ska registreras i Nyps 2020. Utfall för indikatorerna registreras av den sökande i samband med ansökan om utbetalning (lägesrapport).

I kommande steg ska du klassificera ärendet utifrån de *strategiska områdena* och *prioriteringarna* i den nationella strategin. Dessa är centrala för:

- Rapporteringen till regering och riksdag om medlens användning

- Förutsättningar för fördjupade uppföljnings- och utvärderingsinsatser

En nyhet i den nationella uppföljningen fr.o.m. 2023 är att du som handläggare har möjlighet att ange både en huvudsaklig prioritering samt andra relevanta prioriteringar inom ett givet strategiskt område. Detta beror på att den nationella strategins prioriteringar i hög grad samverkar och samspelar med varandra. Huvudsaklig prioritering är en obligatorisk uppgift medan val av ytterligare prioriteringar för att beskriva ärendet är frivilligt. Om du bedömer att ärendet knyter an till flera prioriteringar inom det aktuella strategiska området vill Tillväxtverket uppmana till att ange flera prioriteringar. Det skapar möjligheter att redovisa en större helhetsbild av projektverksamhetens inriktning samt ökar flexibiliteten vid olika datauttag.

I nästa steg ska du klassificera ärendet utifrån *inriktning*. Syftet med klassificeringen är att tillföra ytterligare information om vad projektverksamheten används till och vilken typ av samhällsförändring projekten tar sikte på. Två nyheter för klassificeringen av inriktning gäller fr.o.m. 2023:

1. som handläggare ska du ange en huvudsaklig inriktning och möjlighet finns att ange flera

2. de inriktningar som gällde 2019-2022 har avskaffats (med undantag för området Kompetensförsörjning) och ersatts av mer aggregerade inriktningar, som syftar till att beskriva sektorer och policyområden som ska ställas om för en hållbar regional utveckling

I nästa steg ska du besvara frågan om ärendet bidrar till den regionala strategin för smart specialisering. Slutligen ska du klassificera ärendet utifrån tre *hållbarhetaspekter*. Dessa är för närvarande de samma som under perioden 2019-2022.

Vid sidan av den nationella uppföljningen tillhandahåller Nyps 2020 lokal uppföljning, där beslutsfattande organisationer har möjlighet att lägga in egna klassificeringar. Dessa klassificeringar används inte i den nationella uppföljningen.

Syfte med guiden

Detta dokument är en vägledning för den nationella uppföljningens olika klassificeringar. Den syftar till att hjälpa handläggare/dem som registrerar beviljade ärenden i Nyps i bedömning och tolkning.

Disposition

I kommande avsnitt beskrivs varje del i ärendeklassificeringen var för sig utifrån följande rubriker:

- Vad är din uppgift som handläggare?
- Utgångspunkt för bedömning
- Stöd för bedömning
- Varför genomförs respektive klassificering?

I bilagor finns beskrivningar av:

- den nationella strategins strategiska områden och prioriteringar
- inriktningarna i uppföljningen

2. Klassificering av projekttyp

Vad är din uppgift som handläggare?

Du ska besvara frågan om ärendet avser:

- en förstudie
- ett projekt
- din organisations arbete med uppföljning, utvärdering och analys

Endast ett val är möjligt.

Utgångspunkt och stöd för bedömning

Observera att projekttypen ”uppföljning, utvärdering och analys” endast avser din egen organisations arbete med uppföljning, utvärdering och analys. En projektansökan från en extern projektägare som innehåller analysarbete ska därmed klassificeras antingen som en förstudie eller ett projekt.

Om ärendet rör en förstudie eller uppföljning, utvärdering och analys kommer Nyps 2020 i nästa steg automatiskt ta fram den resultatkedja som är aktuell (”Utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag”).

Om du valt ”Uppföljning, utvärdering och analys” kommer du få en följdfråga om ärendet avser licenskostnader för Nyps eller annat regionalt arbete med uppföljning, utvärdering och analys. Uppföljning, utvärdering och analys är därefter undantaget från övriga klassificeringar i den nationella uppföljningen.

Varför projekttyp?

Projektverksamhet finansierad av anslag 1:1 utgörs av förstudier, de regionala beslutsfattarnas arbete med uppföljning, utvärdering och analys samt ”vanliga” projekt. Dessa tre projekttyper har olika syften och logik och kan därför förväntas ge upphov till olika resultat. Kunskap om hur mycket medel som beviljats till de tre projekttyperna är därmed viktig för förståelsen av och kommunikationen kring projektverksamheten till olika intressenter. Projekttyperna hänger även delvis ihop med resultatkedjorna (se nästa avsnitt) och de övriga klassificeringarna i den nationella uppföljningen.

3. Klassificering av resultatkedja och indikatorer

Vad är din uppgift som handläggare?

Din uppgift är att göra en bedömning och klassificera ärendet utifrån *en* huvudsaklig resultatkedja (av totalt fyra möjliga val):

- Uppbyggnad av miljöer och infrastruktur
- Utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag
- Utveckling av stödstrukturer
- Allmänna främjandeinsatser för företag

Utifrån vald resultatkedja kopplas ärendet sedan till fastställda indikatorer för resultat på kort sikt.

Utgångspunkt för bedömning

Bedömningen görs utifrån vad ansökan om stöd uttrycker att projektet ***i huvudsak*** kommer att göra under projekttiden. I ett ärende kan det finnas element av flera resultatkedjor. Du ska välja den resultatkedja som passar bäst av de fyra möjliga.

Projektets långsiktiga mål/syfte kan vara något annat än vad ansökan om stöd avser. Viktigt att tänka på då är att det är den aktuella ansökan om stöd som är utgångspunkten för bedömningen av resultatkedja, det vill säga vad medlen i huvudsak ska användas till inom ramen för det aktuella ärendet.

Om projektets syfte är brett och budgeten inte är specificerad är det inte alltid lätt att göra en bedömning. Titta framförallt på de aktiviteter som projektet ska genomföra samt på vilka aktörer och målgrupper som kommer att vara involverade under projekttiden. Titta även på projektets budget. Om det är otydligt kan det bli aktuellt att återkomma till projektet och be om förtydliganden.

Stöd för bedömning av resultatkedja och indikatorer

Den första resultatkedjan kallas *Uppbyggnad av miljöer och infrastruktur*. Här förväntas resultat uppstå i fysiska eller virtuella miljöer eller i infrastruktur.

Den andra resultatkedjan kallas *Utveckling av stödstrukturer*. Här förväntas resultat uppstå i de stödjande strukturer som ska främja och förbättra förutsättningar för medborgare eller företag. Sådana strukturer kan vara samverkan, processer och metoder.

Den tredje resultatkedjan kallas *Utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag.* Även här förväntas resultat uppstå i stödjande strukturer, men i tidigare fas än föregående resultatkedja (t.ex. genom förstudier).

Den fjärde resultatkedjan kallas *Allmänna främjandeinsatser för företag*. Här förväntas resultat uppstå direkt i deltagande företag under projektets genomförande, i termer av exempelvis inspiration och motivation.

Varje resultatkedja beskrivs och exemplifieras ytterligare längre ned.

Varför resultatkedjor?

Förutom att möjliggöra rapportering av medlens användning och inriktning ska det nationella uppföljningssystemet i Nyps skapa förutsättningar för att fånga resultat av projektverksamheten. Resultat uppstår både direkt när projekten genomförs och på längre sikt. Fokus för den uppföljning som görs i Nyps 2020 ligger på resultat som uppstår direkt eller i nära anslutning till att projekten genomförs. Resultatkedjorna visar att olika typer av projekt genomför olika slags aktiviteter för olika målgrupper, vilket i sin tur skapar olika typer av resultat. Resultatkedjan tar därmed fasta på den grundläggande förändringslogiken i projektet. Nedan beskrivs varje resultatkedja närmare.

1. **Uppbyggnad av miljöer och infrastruktur**

Ansökan om stöd uttrycker att projektet i huvudsak kommer skapa förutsättningar för uppbyggnad eller utveckling av fysiska eller virtuella miljöer, exempelvis för test, verifiering och demonstration eller forsknings- och innovationsstruktur. Projektet tar därmed sikte på en specifik miljö eller typ av infrastruktur, till skillnad från resultatkedjan ”Utveckling av stödstrukturer” som handlar om ”mjuka” strukturer såsom samverkan, arbetssätt och processer. Notera att stöd inom detta område ska utgå från giltig laglig grund.

Exempel:

- Insatser inom test, verifiering och demonstration
- Marknadsföring av regionen som genomförs i samverkan mellan olika aktörer, exempelvis i syfte att utveckla reseanledningar/destinationer
- Satsningar på teknik för virtuella miljöer

Projekt inom resultatkedjan förväntas bidra till ökad servicegrad, tillgänglighet eller mobilitet för medborgare, besökare eller näringsliv. Det övergripande målet med och ämnet för insatserna tydliggörs genom klassificeringarna av den nationella strategins strategiska område och prioritering samt inriktning, vilka alltså ska göras efter valet av resultatkedja.

Indikator för investeringar i fysisk och digital infrastruktur är:

a. Gjorda investeringar (i SEK)

Målvärde: Fyll i vad projektet i ansökan anger som kostnad för aktiviteter som bidrar till uppbyggnad eller utveckling av miljön eller infrastrukturen, renodlat från andra kostnader som projektet har.

Utfall: Fyll i var projektet i lägesrapporter och slutrapport anger som kostnad för den fysiska investeringen, renodlat från eventuella andra kostnader projektet har.

b. Gjorda investeringar (antal)

Målvärde: Fyll i antalet miljöer eller typer av infrastruktur som projektet anger i ansökan. Är det exempelvis en testanläggning eller flera? En destination/reseanledning eller flera?

Utfall: Fyll i antalet miljöer och infrastrukturer som projektet anger i lägesrapporter och slutrapport. Är det exempelvis en testanläggning eller flera?

2. **Utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag**

Ansökan om stöd uttrycker att projektet ***i huvudsak*** kommer att ta fram kunskap i någon form under projekttiden:

Exempel:

- Rapporter och analyser
- Strategier och program
- Uppföljning och utvärdering
- Planeringsunderlag
- Databaser

Kunskapsutvecklingen förväntas bidra till att öka kunskapen om något ämne, tillstånd i samhället, process eller investeringsmöjligheter. Det övergripande målet med framtagandet av kunskap tydliggörs genom registreringen av den nationella strategins strategiska område och prioritering samt inriktning, vilka alltså ska göras efter valet av resultatkedja.

Notera att om du vid föregående klassificering av projekttyp väljer *förstudie* eller *uppföljning, utvärdering och analys* behöver du bara klicka i ”utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag” då Nyps 2020 frågar om resultatkedja. Detta utesluter dock inte att även ”vanliga” projekt kan klassificeras i denna resultatkedja.

Indikator för investeringar i utveckling av kunskap, strategier och planeringsunderlag är:

a) Antal framtagna kunskapsunderlag, strategier och program (antal)

Målvärde: Fyll i antalet underlag (t.ex. rapporter, strategier, handlingsplaner, planeringsunderlag eller databaser) som projektet avser att ta fram enligt ansökan.

Utfall: Den sökande anger indikatorns utfall i samband med ansökan om utbetalning (lägesrapport)

3. Utveckling av stödstrukturer

Ansökan om stöd uttrycker att organisationer/myndigheter i samverkan ***i huvudsak*** kommer att utveckla och testa samverkan, arbetsmetoder, tjänster med mera, som därefter kan erbjudas till en slutlig målgrupp (till exempel individer, andra organisationer och företag). Den slutliga målgruppen nås därmed främst av resultaten när samverkan, metoder och arbetssätt som utvecklas i projektet har implementerats. Organisationer som deltar i projektets genomförande är sådana som genom sin verksamhet påverkar förutsättningar för arbetsmarknad, näringsliv med mera, till exempel utbildningsanordnare, myndigheter, länsstyrelser, regioner, kommuner samt företags- och innovationsstödjande aktörer. Notera att stöd inom detta område ska utgå från giltig laglig grund.

Projektet kan därmed inte under projekttiden förväntas generera effekter hos slutmålgruppen. Eventuella företag som medverkar i projektet får inget ekonomiskt stöd och medfinansierar inte heller med sin egen tid.

Exempel:

- Utveckling och test av modeller för verksamhetsutveckling för offentlig sektor, bransch eller triple helix
- Utveckling och test av modeller för validering, tekniskt basår och regionalt yrkesvux
- Utveckling av plattform för samverkan inom ett område med syfte att

tillgodose näringslivets behov, exempelvis kompetensförsörjning eller samhällsplanering

Indikator för utveckling av stödstrukturer är:

a) Antal deltagande organisationer (antal)

Målvärde: Fyll i antalet organisationer som i ansökan anges som deltagare i arbetet med utveckling av stödstrukturer. Projektägaren ska räknas som en deltagande organisation, men målgrupper som förväntas ta del av projektets resultat efter projekttidens slut är inte inkluderade.

Utfall: Den sökande anger utfall i samband med ansökan om utbetalning (lägesrapport). Observera att projektägaren ska räknas som en deltagande organisation, men inte målgrupper som förväntas ta del av projektets resultat

b) Ange vilka organisationer som deltar

I textfältet med rubriken ”kommentarer”, fyll i namnet på de organisationer som i ansökan uppges delta i arbetet med utveckling av stödstrukturer under projekttiden. Uppdatera listan i samband med projektets läges- och slutrapport. Om ett syfte i projektet är att nå ut till relevanta organisationer som inte är kända vid namn vid projektets start går det bra att notera även detta i kommentarsfältet. Målgrupper som förväntas ta del av projektets resultat efter projekttidens slut ska inte anges.

4. Allmänna främjandeinsatser för företag

Ansökan om stöd uttrycker att projektet ***i huvudsak*** ska stärka utvecklingen av företag, genom information och kunskapsöverföring. Målgruppen företag deltar direkt i projektets aktiviteter, men för att betraktas som allmänt främjande och inte som ett selektivt gynnande av företag ska förmedlingen av information och kunskap till deltagande företag vara av allmänt intresse.

Exempel:

Med information av allmänt intresse avses exempelvis insatser för att:

- intressera och motivera företag att dra nytta av de möjligheter som finns i främjandesystemet

- ge orientering om olika typer av offentliga regelverk, belysning av aktuella trender inom näringslivsutveckling eller om mera grundläggande förutsättningar för att göra affärer. Det kan gälla paketerad information av det slag som myndigheter, andra offentliga och privata företagsnära aktörer normalt sett tillhandahåller via hemsidor och trycksaker eller som ges rutinmässigt och på ett likartat sätt vid förfrågan. Hit hör t.ex. information om registrering av företag, ekonomisk redovisning, skatte- och momsbestämmelser, offentlig upphandling, immaterialrätt, tekniska standarder/produktsäkerhet/produktmärkning, tull- och handelsbestämmelser, regler för etablering av företag på nya marknader och möjligheten att få tillgång till finansiering och offentligt stöd nationellt och inom EU.

- sprida resultat från forskning, studier och utvärderingar m.m. som publiceras

Inbjudan till deltagare ska vara öppen och insatserna ska genomföras i kollektiv form, exempelvis i form av enstaka konferens- eller seminariearrangemang. Syftet kan vara att samla olika aktörer för att ge inspiration, sprida goda exempel eller ge tillfälle till utbyte av kunskap och erfarenheter. Engagemanget från företagens sida består främst av deras närvaro vid sådana sammankomster. Företagen som deltar ska inte få någon ekonomisk ersättning för den tid som läggs ned och projekten förutsätts inte heller förmedla företagsspecifika utvecklings- eller rådgivningsinsatser.

a) Antal deltagande företag (antal)

Målvärde: Fyll i antalet företag som enligt ansökan ska delta i projektgenomförandet under projekttiden.

Utfall: Den sökande anger utfall i samband med ansökan om utbetalning (lägesrapport).

b) Ange ärendets eventuella koppling till strukturfondsprojekt eller särskilt regeringsbeslut med namn

I textfältet med rubriken ”kommentarer”, ange om ärendet är medfinansiering till strukturfondsprogram eller initierat till följd av ett särskilt regeringsbeslut/medfinansiering av nationellt program.

Om ärendet är medfinansiering till strukturfondsprogram, ange projektnamn.

Om ärendet är initierat till följd av ett särskilt regeringsbeslut, ange regeringsbeslut/regeringsuppdrag med namn.

4. Klassificering av den nationella strategins strategiska områden och prioriteringar

Vad är din uppgift som handläggare?

Din uppgift är att göra en bedömning och klassificera ärendet utifrån:

1. Det **strategiska område** som bäst passar in
2. En **huvudsaklig prioritering** inom det aktuellt strategiska området (som bäst passar in)
3. Eventuella **andra prioriteringar** inom samma strategiska område som också passar in (frivillig uppgift)

Utöver den obligatoriska klassificeringen i den nationella uppföljningen finns det möjlighet till kompletterande klassificeringar i den lokala uppföljningen i Nyps 2020.

Utgångspunkt för bedömning

De strategiska områdena och prioriteringarna finns beskrivna i den nationella strategin för en hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030. Som bilaga i detta dokument finns även en sammanfattning av dessa, med exempel på verksamhet som kan passa in på de olika områdena.

Bedömningen av strategiskt område samt huvudsaklig prioritering ska göras utifrån vad ansökan om stöd uttrycker att projektet ***i huvudsak*** kommer att göra under projekttiden. I ett ärende kan det finnas element av flera prioriteringar. Du ska ange en huvudsaklig prioritering och möjlighet finns att i nästa steg ange andra prioriteringar (i samma strategiska område) som också är relevanta för projektet. Vi uppmuntrar till att nyttja denna möjlighet när så är relevant då det skapar möjligheter att redovisa en större bild av projektverksamheten samt ökar flexibiliteten vid olika datauttag.

Projektets långsiktiga mål/syfte kan vara något annat än vad ansökan om stöd avser. Viktigt att tänka på då är att det är den aktuella ansökan om stöd som är utgångspunkten för bedömningen, det vill säga vad medlen i huvudsak ska användas till inom ramen för det aktuella ärendet.

Stöd för bedömning av strategiskt område och prioriteringar

Vid bedömning av relevant strategiskt område kan det underlätta att titta på prioriteringarna inom respektive strategiskt område, då dessa ger ytterligare information om innehållet inom de strategiska områdena. De strategiska områdena och prioriteringarna finns sammanfattade längst bak i detta dokument.

Om projektet stämmer in på flera strategiska områden är utgångspunkten att det som projektet konkret arbetar med styr valet. Basera alltså valet av strategiskt område på

de konkreta leveranser och resultat under projekttiden som ansökan ger uttryck för. Några exempel:

- Projekt inom det regionala serviceprogrammet som handlar om t.ex. metodutveckling och förstudier för att testa och utveckla lösningar för lokal kommersiell service ska klassificeras under det strategiska området ”Likvärdiga möjligheter…” och prioriteringen ”God tillgång till kommersiell och offentlig service…” även om sådana insatser också på sikt kan bidra till exempelvis förbättrad kompetensförsörjning eller tillgänglighet (som alltså också återfinns som strategiska områden i strategin)

- Projekt som utan tvekan handlar om innovation, digitalisering eller entreprenörskap (strategiska området ”Innovation och förnyelse…”) men också har ett syfte att bidra till nya hållbara transportlösningar ska klassificeras under ”Innovation och förnyelse…”. I detta fall ska du sedan under klassificeringen av *inriktning* i nästa steg ange ”Hållbara transporter och mobilitet”

Vid sidan av de fyra strategiska områdena i den nationella strategin finns också möjligheten att välja området ”Övrigt genomförande av RUS”. Detta område ska endast väljas om projektet är av sådan förutsättningsskapande karaktär för det regionala utvecklingsarbetet att det inte går att enkelt koppla till något av de fyra strategiska områdena i strategin.

När *flera prioriteringar* inom ett strategiskt område samspelar med varandra *inom ett givet strategiskt* område ska det övergripande målet/syftet med projektet anges som huvudsaklig prioritering. Exempel:

- Projekt inom det strategiska området ”Innovation och förnyelse…” som tydligt arbetar för omställningen mot en cirkulär, biobaserad eller klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi ska klassificeras under den prioriteringen, även om projektet arbetar med digitalisering som ett verktyg. I detta fall anges ”ta tillvara digitaliseringens möjligheter” som en övrig relevant prioritering efter valet av huvudsaklig prioritering

Varför klassificeringar utifrån den nationella strategin?

Uppgifterna om de beviljade medlens fördelning på de *strategiska områdena* och *prioriteringarna* i den nationella strategin är avgörande för:

- Rapporteringen till regering och riksdag om medlens användning

- Förutsättningarna för fördjupade uppföljnings- och utvärderingsinsatser

En nyhet i den nationella uppföljningen fr.o.m. 2023 är alltså att du som handläggare har möjlighet att ange både en huvudsaklig prioritering samt andra relevanta prioriteringar inom ett givet strategiskt område. Detta beror på att den nationella strategins prioriteringar i hög grad samverkar och samspelar med varandra. Huvudsaklig prioritering är en obligatorisk uppgift medan val av ytterligare prioriteringar för att beskriva ärendet är frivilligt. Om du bedömer att ärendet knyter an till flera prioriteringar inom det aktuella strategiska området vill Tillväxtverket

uppmana till att ange flera prioriteringar. Det ger oss möjligheter att redovisa en större helhetsbild av projektverksamhetens inriktning.

5. Klassificering av inriktning

Vad är din uppgift som handläggare?

Två nyheter för klassificeringen av inriktning gäller fr.o.m. 2023:

1. som handläggare ska du ange en huvudsaklig inriktning och möjlighet finns att ange flera

2. de inriktningar som gällde 2019-2022 har avskaffats (med undantag för området Kompetensförsörjning) och ersatts av mer aggregerade inriktningar, som syftar till att beskriva sektorer och policyområden som ska ställas om för en hållbar regional utveckling

Utgångspunkt för bedömning

Välj den inriktning som passar bäst in på ärendet som huvudsaklig inriktning och därefter eventuella andra inriktningar som också passar in på ärendet. Valbara inriktningar i Nyps är:

- Smart industri, tillverkning och material
- Life Science, sjukvård och hälsa
- Besöksnäring och turism
- Kulturella och kreativa näringar
- Livsmedelsförsörjning och livsmedelskedjor
- Skoglig bioekonomi, bioenergi och vatten
- Hållbara städer och samhällen
- Hållbara transporter och mobilitet
- Energi- och miljöteknik
- Samiska näringar
- Annat, ange: [kommentarsfält]

Längst bak i detta dokument finns en beskrivning av inriktningarna.

För det strategiska området ”Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet” kvarstår de inriktningar som gällde i den nationella uppföljningen före 2023. I relation till de nya prioriteringarna 2021-2030 är dessa inriktningar:

Tabell 1. Prioriteringar 2021-2030 och valbara inriktningar inom det strategiska området ”Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet”

Prioritering	**Inriktning**
Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande	Övriga insatser som bidrar till förbättrad kompetensförsörjning
Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete	Lärcentrum
	Validering
	Utbud och inriktning för regionalt yrkesvux

Stöd för bedömning av inriktning

Se bilagan till detta dokument där inriktningarna finns angivna och beskrivna. För gärna också en dialog med relevanta strateger och andra sakkunniga i er organisation vid beredningen. En viktig utgångspunkt för inriktningarna är de regionala strategierna för smart specialisering samt ett urval av nationella strategier som är relevanta för den regionala utvecklingspolitiken. Inriktningarna kan dock inte förväntas fånga all den verksamhet som bedrivs. Om ingen inriktning passar in på ärendet, välj då ”annat ange:” och skriv i kommentarsfältet vilken inriktning projektet har och/eller motivera varför ingen inriktning passar in.

Varför inriktningar?

Syftet med klassificeringen av inriktning är att tillföra ytterligare information om vad projektverksamheten används till och vilken typ av samhällsförändring projekten tar sikte på. Inriktningarna uttrycker olika teman och är en nationell aggregering av de regionala strategierna för smart specialisering, men ska kunna vara relevanta även för projekt som inte direkt är en del av arbetet med smart specialisering. Uppgifterna om projektverksamhetens koppling till inriktningarna ska användas i dialogen mellan regional och nationell nivå i arbetet med smart specialisering samt även i dialogen med andra myndigheter om insatser inom den regionala utvecklingspolitiken.

6. Klassificering av ärenden som bidrar till smart specialisering

Vad är din uppgift som handläggare?

En nyhet fr.o.m. januari 2023 är en särskild fråga om ärendet bidrar till regionens strategi för smart specialisering, på vilken du ska svara Ja eller Nej. Frågan ställs för samtliga strategiska områden, även om smart specialisering framförallt kan förväntas vara aktuellt inom det strategiska området ”Innovation och förnyelse…”.

Utgångspunkt och stöd för bedömning

För bedömningen utgå från regionens prioriterade områden för smart specialisering: Smart specialisering - region för region - Tillväxtverket (tillvaxtverket.se). Samråd vid behov även med innovationsstrateg/S3-strateg i er organisation.

Varför klassificering av smart specialisering?

Kombinerat med uppgifterna om beviljade medel till strategiska områden, prioriteringar och inriktningar ska uppgiften skapa bättre förutsättningar för den nationella-regionala dialogen kring smart specialisering samt även för dialoger avseende regeringsuppdrag och samverkan med andra myndigheter.

Syftet med klassificeringen är att enkelt kunna ta ut aggregerade data om ärenden som beslutsfattarna anser är en del av arbetet med smart specialisering, inte att styra er organisations hantering av medlen. Notera dock att ärenden som medfinansierar projekt inom Regionalfondens politiska mål 1, specifika målen i) och iv), måste vara i överensstämmelse med smart specialisering.

7. Klassificering av hållbarhetsaspekter

Vad är din uppgift som handläggare?

För att beskriva hur projektverksamheten integrerar hållbarhetsaspekter ska du som handläggare göra en bedömning och klassificera ditt ärende utifrån två frågor:

1. I vilken mån är projektets **syfte** att uppnå positiva
   - miljömässiga effekter
   - mångfaldseffekter
   - jämställdhetseffekter

2. I vilken mån används miljö, mångfald, jämställdhet som **metod** i planering, genomförande och uppföljning av projektet?

De två frågorna ska besvaras för samtliga tre hållbarhetsaspekter (miljö, mångfald och jämställdhet), vilket innebär totalt sex frågeställningar med olika svarsalternativ (se vidare nedan).

Utgångspunkt för bedömning

Ett projekt kan integrera de hållbarhetsaspekter som omfattas av uppföljningen på olika sätt. Ett projekt kan ha som tydligt mål att förbättra jämställdhet, mångfald eller miljö medan ett annat projekt har ett annat huvudsyfte (som dock också ska vara förenligt med politikens mål om en hållbar utveckling) men integrerar någon eller några av hållbarhetsaspekterna ovan som en metod i projektet (t.ex. i form av riktade aktiviteter gentemot särskilda målgrupper). Exempel:

- Ett projekt inom inriktningen ”Smart industri” arbetar för att stärka förutsättningarna för en cirkulär, resurseffektiv och giftfri industriell produktion. Projektets syfte är därför att uppnå positiva miljömässiga effekter. Vi antar vidare att projektet inte har tydliga mål gällande mångfald och jämställdhet. Projektet har däremot identifierat att även kompetensförsörjning är viktigt i arbetet med en smart industri och vill därför genomföra riktade aktiviteter för att öka kännedomen om sysselsättningsmöjligheter inom industrin. Om dessa aktiviteter ska riktas särskilt till grupper som idag är underrepresenterade inom industrin kan det tolkas som att projektet använder mångfald och/eller jämställdhet som metod i genomförandet av projektet.

På frågan om projektets **syfte** finns tre svarsalternativ:

- Projektets huvudsyfte är att uppnå positiva miljömässiga/mångfalds-/jämställdhetseffekter
- Projektet bidrar indirekt till positiva miljömässiga/mångfalds-/jämställdhetseffekter
- Projektet ger inga positiva miljömässiga/mångfalds-/jämställdhetseffekter

Endast ett av de tre svarsalternativen ska anges, för var och en av de tre hållbarhetsaspekterna.

På frågan om projektets **metod** ska du ange JA eller NEJ på frågan om respektive hållbarhetsaspekt finns med i de olika faserna i projektcykeln enligt nedan:

- Miljö/mångfald/jämställdhet finns med i planeringen (JA eller NEJ)
- Miljö/mångfald/jämställdhet finns med i genomförandet (JA eller NEJ)
- Miljö/mångfald/jämställdhet finns med i uppföljningen (JA eller NEJ)

Stöd för bedömning av hållbarhetsaspekter

1. **I vilken mån är projektets <u>syfte</u> att uppnå positiva effekter**

Du ska ange i vilken mån projektet har som direkt syfte att uppnå miljömässiga, mångfalds- och/eller jämställdhetseffekter utifrån något av svarsalternativen nedan.

Svarsalternativ 1: Projektets huvudsyfte är att uppnå positiva miljömässiga/mångfalds-/jämställdhetseffekter

Ansökan om stöd uttrycker att projektets huvudsyfte är att bidra till ökad hållbarhet utifrån någon av de tre hållbarhetsaspekterna.

Exempel:

- Förutsättningar för utveckling av produkter/tjänster som minskar negativ/ökar positiv miljöpåverkan (utsläpp, avfall, resurs- och

energiförbrukning etc.) (Miljömässiga effekter)
- Omställning till mer hållbara produktionsprocesser och affärsmodeller (Miljömässiga effekter)
- Insatser för att skapa en jämställd regional tillväxt (Jämställdhet)
- Förutsättningar för skapande av sysselsättning i grupper som står utanför arbetsmarknaden (Mångfald)
- Förutsättningar för fler typer av företag och företagsformer i regionen, för ett breddat näringsliv (Mångfald)

Svarsalternativ 2: Projektet bidrar indirekt till positiva miljömässiga/mångfalds-/jämställdhetseffekter

Ansökan om stöd uttrycker att projektet förväntas bidra till ökad hållbarhet utifrån någon av de tre hållbarhetsaspekterna, men det är inte projektets huvudsakliga syfte.

Exempel:

- Projekt som har positiv miljömässig/social påverkan som delmål
- Främjande (rådgivning, stöd, utbildning etc.) av nya affärsmodeller, företagsformer, entreprenörskap bland bredare grupper av individer
- Rådgivning/stöd/utbildning för integrering av hållbarhetsaspekter (t ex miljö och mångfald) i verksamheter
- Information, inspiration, utbildning, nätverk kring hållbarhetsaspekter riktat till företag/regionala aktörer för hållbar utveckling

Svarsalternativ 3: Projektet ger inga positiva miljömässiga/mångfalds-/jämställdhetseffekter

Ansökan om stöd saknar uttalade ambitioner om att projektet förväntas bidra till ökad hållbarhet utifrån någon av de tre angivna hållbarhetsaspekterna.

2. **I vilken mån används miljö, mångfald, jämställdhet som <u>metod</u> i planering, genomförande och uppföljning av projektet?**

Du ska ange om projektet integrerar miljö, jämställdhet och/eller mångfald genom att använda det som metod i planering, genomförande och/eller uppföljning.

Miljö/mångfald/jämställdhet finns med i planeringen

Ansökan om stöd reflekterar i sin bakgrundsbeskrivning/behovsanalys kring miljörelaterade frågor (t.ex. resursanvändning, energiförbrukning, utsläpp, avfall, konsumtionsmönster etc.)

Ansökan om stöd reflekterar i sin bakgrundsbeskrivning/problemanalys kring frågor kopplade till kön/ålder/bakgrund eller andra mångfaldsaspekter

Miljö/mångfald/jämställdhet finns med i genomförandet

Projektet genomför aktiviteter för att anpassa/nå annars underrepresenterade grupper

Ev. styrgrupp/referensgrupp/testgrupp speglar en mångfald i sin sammansättning (t.ex. avseende kön, ålder, bakgrund)

Projektet genomför aktiviteter för att minska negativ/skapa positiv miljöpåverkan

Miljö/mångfald/jämställdhet finns med i uppföljningen

Projektet delar upp indikatorer på kön/ålder/bakgrund när så är möjligt

Projektet specificerar ev. mål om sysselsättningsskapande effekter på kön, ålder och eller bakgrund

Projektet följer upp miljömässiga effekter på kort och/eller lång sikt

Varför hållbarhetsaspekter?

Hållbarhet ska vara en integrerad del av den regionala utvecklingspolitiken inom alla strategiska områden. Det nationella uppföljningssystemet för projektmedel med finansiering från anslag 1.1 innehåller därför uppföljning av hur samtliga ärenden förhåller sig till olika hållbarhetsaspekter. Uppföljningen ska användas för att beskriva och analysera både projektverksamhetens inriktning och dess resultat.

De aspekter av hållbarhet som för närvarande följs upp i den nationella uppföljningen är miljö, mångfald och jämställdhet.[2] Uppföljningen kan komma att förändras i och med Tillväxtverkets uppdrag 3.6 i regleringsbrevet för 2022 om utveckling av de regionala företagsstöden och projektverksamhet avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat.

[2] Jämställdhet avser aspekter kopplade till kön och genus medan mångfald omfattar andra aspekter, framförallt ålder och bakgrund.

Bilagor

Beskrivning av nationella strategins strategiska områden och prioriteringar

Strategiskt område ”Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet”

Som handläggare ska du välja detta strategiska område ifall ärendet syftar till att skapa förutsättningar att bidra till resultat/effekter inom någon/några av prioriteringarna nedan:

- hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer
- god samhällsplanering
- god tillgång till kommersiell och offentlig service

Det strategiska området Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet hänger nära ihop med det strategiska området ”Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet.”

Observera att insatser som handlar om samhällsplanering ska registreras under Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet och prioriteringen ”God samhällsplanering”, även om de också kan bidra till ”Tillgänglighet i hela landet...”. Även tillgång till kommersiell och offentlig service ska registreras under Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet och prioriteringen ”God tillgång till kommersiell och offentlig service”.

För mer information om det strategiska området, se nationella strategin avsnitt 6.1.

Prioritering ”Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för att:

- skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation;
- ha tillgång till kultur och fritidsaktiviteter;
- ha möjlighet att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.1.1.

Prioritering ”God samhällsplanering”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för samplanering av regionalekonomiska, sociala, klimat- och miljömässiga frågor samt avseende de fysiska strukturer som skapar förutsättningar för en hållbar utveckling i hela landet. Med fysiska strukturer avses i detta sammanhang såväl bebyggelse som transportinfrastrukturer och grönstrukturer.

Det är centralt att skapa fysiska strukturer i form av infrastruktur och lokalisering av samhällsfunktioner som knyter samman städer, tätorter samt gles- och landsbygder. I det regionala utvecklingsarbetet och den kommunala samhällsplaneringen kan olika former av analysunderlag på en relevant geografisk nivå, regionala struktur- och målbilder samt nätverk för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning vara betydelsefulla för samordningen.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.1.2.

Prioritering ”God tillgång till kommersiell och offentlig service”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för kapaciteten att klara service, välfärd och arbetskraftsförsörjning.

Såväl Tillväxtverket som regionerna och Gotlands kommun tilldelas medel inom utgiftsområde 19 Regional utveckling för att främja kommersiell service. Det finns ett flertal olika statliga stöd till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer som kan beslutas stöd av förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Insatser som finansieras med projektmedel ska bidra till det regionala serviceprogrammet för kommersiell service, som syftar till att samordna insatser och aktörer i arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell och viss offentlig service. Regionala serviceprogram kan även bidra till samverkan mellan nationella, regionala och lokala aktörer som verkar för en god tillgänglighet till kommersiell service.

Dagligvarubutiker och bemannade drivmedelsstationer har en särskild betydelse eftersom de ofta fungerar som servicepunkter, dvs. som ett nav även för andra serviceslag, som ombud för t.ex. post- och pakettjänster, betaltjänster och apotek samt ibland även viss offentlig service. Samverkan med det civila samhällets organisationer i servicepunkter kan bidra till att även sociala och kulturella mötesplatser skapas.

Exempel på insatser som finansieras med projektmedel kan handla om:

- Samordning av serviceslag inom och mellan kommersiell och icke kommersiell service
- Hållbara lokalt anpassade lösningar
- Att tillgodose företagens behov av service
- Att skapa attraktiva mötesplatser

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.1.3.

Strategiskt område ”Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet”

Som handläggare ska du välja detta strategiska område ifall ärendet syftar till att skapa förutsättningar att bidra till resultat/effekter inom någon av prioriteringarna nedan:

- Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande
- Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete
    - Lärcentrum
    - Validering
    - Utbud och inriktning för regionalt yrkesvux

För att välja prioritering kan du läsa texterna nedan för mer information. För mer information om området, se nationella strategin avsnitt 6.2.

Notera att eventuella insatser som handlar om att attrahera internationell kompetens till regionen (talangattraktion) ska registreras under det strategiska området ”Innovation och förnyelse…” och prioriteringen ”Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export”. Insatser som tydligt handlar om exempelvis god tillgång till kommersiell service ska registreras under det strategiska området ”Likvärdiga möjligheter…” och prioriteringen ”God tillgång till kommersiell och offentlig service”, även om sådana insatser också kan bidra till en förbättrad kompetensförsörjning i regionen.

Prioritering ”Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande”

Det ska finnas en väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande i hela landet. Det innebär bl.a. att det behöver finnas god tillgång till utbildning på alla nivåer i utbildningssystemet genom fysisk tillgång på plats hos en utbildningsanordnare eller genom olika typer av distansutbildningar och stödstrukturer kopplade till utbildningen. Samverkan mellan aktörer som har formellt ansvar inom kompetensförsörjningsområdet hör också hemma under denna prioritering. Det handlar alltså både om fysisk och icke- fysisk infrastruktur. Skillnaden från ”Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete”, som också innehåller dessa aspekter är att det inte handlar om regionens arbete.

Prioritering ”Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete”

Med regionalt kompetensförsörjningsarbete avses strategiskt arbete på regional nivå som bidrar till en väl fungerande kompetensförsörjning i näringsliv och offentlig sektor. I denna prioritering innefattas arbete med validering, yrkesvux och lärcentrum.

Strategiskt område ”Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet”

Som handläggare ska du välja detta strategiska område ifall ärendet syftar till att skapa förutsättningar att bidra till resultat/effekter inom någon av prioriteringarna nedan:

- Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering

- En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt miljö- och klimatmässigt hållbar ekonomi

- Tillvarata digitaliseringens möjligheter

- Ett gott näringsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning

- Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export

De fem prioriteringarna samspelar ofta med varandra. Vägledning kring hur du kan tänka vid val och rangordning av prioriteringar framgår nedan.

För mer information om det strategiska området, se nationella strategin avsnitt 6.3.

Prioritering ”Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för innovation för lösningar på samhällsutmaningar. Det kan handla om samverkan mellan flera typer av aktörer i samhället, bl.a. företag, det civila samhällets organisationer, forskningsinstitut, universitet och högskolor samt andra offentliga aktörer. Samverkan väntas leda till bl.a. utvecklad kompetens, förbättrad effektivitet, kreativitet och stärkt innovationsförmåga. Det regionala innovationsarbetet utgår ifrån regionernas innovationsstrategier, strategier för smart specialisering eller motsvarande strategier.

Som handläggare ska du välja denna prioritering ifall ärendet syftar till att skapa förutsättningar för ett stärkt regionalt innovationssystem eller förutsättningar för en utveckling inom något av regionens utpekade områden för smart specialisering Observera att om regionen har ett område för smart specialisering som ligger i linje med prioriteringen ”En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt miljö- och klimatmässigt hållbar ekonomi” så ska den prioriteringen anges i första hand.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.3.1.

Prioritering ”En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt miljö- och klimatmässigt hållbar ekonomi”

Insatser inom denna prioritering handlar om att skapa förutsättningar för omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi, som är nödvändig både för att Sverige ska bidra till att minska miljöproblemen och klimatförändringarna och för att bibehålla näringslivets konkurrenskraft. Det kan handla om att främja samverkan mellan internationell, nationell, regional och lokal nivå, näringslivet och andra aktörer för att dela erfarenheter och uppnå synergier mellan insatser. Exempel på teman inom området är miljödriven näringslivsutveckling, industriell symbios, elektrifiering, energieffektivisering och lagring av energi.

Ifall ärendet ligger i linje med både prioriteringen ”Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering” och ”En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt miljö- och klimatmässigt hållbar ekonomi” så anger du i första hand den sistnämnda.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.3.2.

Prioritering ”Tillvarata digitaliseringens möjligheter”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för ökad digital kompetens, nya digitala tjänster och lösningar, datadriven och digitalt driven innovation, e-tjänster men även förutsättningar för att hantera risker som den teknologiska utvecklingen medför.

Ifall ärendet avser digitalisering och inte har en tydlig koppling till någon av övriga prioriteringar anger du i första hand prioriteringen ”Tillvarata digitaliseringens möjligheter”.

Ifall projektet ska arbeta med digitalisering som ett verktyg men har ett tydligt mål som rör smart specialisering och/eller omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi så anger du i första hand **”En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt miljö- och klimatmässigt hållbar ekonomi”**, i andra hand ”Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering” och i tredje hand ”Tillvarata digitaliseringens möjligheter”.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.3.3.

Prioritering ”Ett gott näringsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för ett gott näringslivsklimat, ett diversifierat näringsliv med en mångfald av företag och företagare och att stärka landsbygdernas företagsklimat. Teman inom området är exempelvis information om regelverk, affärsrådgivning, kapitalförsörjning och annat stöd och annan service för företagare.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.3.4.

Prioritering ”Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för regionens och näringslivets internationella attraktions- och konkurrenskraft. Exempel på teman inom området är internationalisering, nya marknader, globala värdekedjor, export, investeringsfrämjande verksamhet och förutsättningar för både svenska och utländska företag att förlägga forskning och innovation till Sverige, samt att Sverige är ett attraktivt land för internationell kompetens.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.3.5.

Strategiskt område ”Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet”

Som handläggare ska du välja detta strategiska område ifall ärendet syftar till att skapa förutsättningar att bidra till resultat/effekter inom någon av prioriteringarna nedan:

- Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning

- Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Det strategiska området ”Tillgänglighet i hela landet…” hänger nära ihop med det strategiska området ”Likvärdiga möjligheter…” Observera att insatser som handlar om samhällsplanering ska registreras under ”Likvärdiga möjligheter…” och prioriteringen ”God samhällsplanering”. Även tillgång till kommersiell och offentlig service kan bidra till ”Tillgänglighet i hela landet…” men ska registreras under Likvärda möjligheter…och prioriteringen ”God tillgång till kommersiell och offentlig service”.

För mer information om det strategiska området, se nationella strategin avsnitt 6.4.

Prioritering ”Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning”

Insatser inom denna prioritering kan handla om att skapa förutsättningar för att förbättra tillgången till bredband med hög överföringshastighet. Många regioner och kommuner arbetar med strategiska planer för bredbandsutbyggnad. Det kan exempelvis handla om att bidra till samordning och samverkan mellan relevanta aktörer för att stärka arbetet med digitalisering i det regionala utvecklingsarbetet.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.4.1.

Prioritering ”Tillgänglighet genom hållbara transportsystem”

Samhället behöver bli mer transporteffektivt, inte minst för att möta klimatutmaningen. Därför behöver samordningen i den fysiska planeringen avseende bostäder, verksamheter och transportinfrastrukturplanering mellan lokal, regional och nationell nivå förbättras.

Regionerna och Gotlands kommun har en viktig roll i arbetet med transportsystemet i respektive län. Insatser inom denna prioritering kan handla om att koordinera de olika aktörer och har god kunskap om behoven hos de som använder transportsystemet.

Om ärendet avser en insats inom digitalisering eller innovation med ett tydligt övergripande mål/syfte att bidra till mer hållbara transporter/nya transportlösningar ska du som handläggare välja det strategiska området ”Innovation och förnyelse…” samt relevant prioritering och därefter inriktningen ”Hållbara transport och mobilitet”. Men om ärendet avser exempelvis analys- och prognosarbete eller koordinering/samverkan mellan aktörer som är relevanta i transportfrågor väljer du det strategiska området ”Tillgänglighet i hela landet…” och prioriteringen ”Tillgänglighet genom hållbara transportsystem”.

För mer information om prioriteringen, se nationella strategin avsnitt 6.4.2.

Beskrivningar av inriktningar

Smart industri, tillverkning och material[3]

Industrin genomgår en strukturomvandling som drivs av globalisering, digitalisering och omställningen mot en grön resurseffektiv ekonomi. Omvandlingen mot en mer digitaliserad och hållbar industriell produktion skapar möjligheter att stärka svensk industris konkurrenskraft.

Insatser inom smart industri, tillverkning och material syftar till att skapa förutsättningar för att stärka både den traditionella industrin och den industrinära tjänstesektorn. I regeringens nyindustrialiseringsstrategi för Sverige framgår att insatser inom området kan handla om:

- Att ta tillvara digitaliseringens möjligheter, t.ex. robotisering och automation
- Hållbar produktion, d.v.s. stärka industrins förmåga till hållbar och resurseffektiv produktion
- Säkra industrins kompetensförsörjning
- Skapa attraktiva innovationsmiljöer, t.ex. genom testbäddar, innovationsvänlig upphandling och genom att göra det attraktivt för forskare att verka i Sverige

Många regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till smart industri, tillverkning och material, exempelvis Dalarna (grön och cirkulär industri och tillverkning), Gävleborg (materialteknologi och hållbar produktion), Västmanland (automation), Stockholm (industriell omställning genom hållbar produktion), Västra Götaland (hållbar industri) och Blekinge (smart industri).

Life Science, sjukvård och hälsa[4]

Det finns flera utmaningar för sjukvård och hälsa i Sverige, såsom hälsoklyftor mellan socioekonomiska grupper, förekomsten av övervikt, fetma och högt blodtryck och besvär som indikerar psykisk ohälsa. Det finns även skillnader i förutsättningar för hälsa beroende på funktionsnedsättning och kön. Andelen äldre i befolkningen ökar vilket medför att behovet av hälso- och sjukvårds- och omsorgsinsatser blir större. Sjukvården utmanas även av tilltagande antibiotikaresistens och globala pandemier.

---

[3] Texten baseras på ”Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige”, Smart industri - en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige - Regeringen.se (2016)
[4] Texten baseras på ”En nationell strategi för life science”, En nationell strategi för life science - Regeringen.se (2019)

Insatser inom Life Science, sjukvård och hälsa syftar till att långsiktigt kunna möta olika hälsoutmaningar. I den nationella strategin för life science framgår att det kan handla om insatser inom bl.a. följande områden:

- Strukturer för samverkan
- Nyttiggörande av hälso- och vårddata för forskning och innovation
- Integrering av forskning och innovation i vården
- Välfärdsteknik för ökad självständighet, delaktighet och hälsa
- Kompetensförsörjning, talangattraktion och livslångt lärande

Många regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till Life Science och hälso- och sjukvårdsfrågor, exempelvis Västerbotten (Life Science), Uppsala (Life Science för framtidens hälsa och sjukvård), Västmanland (välfärd och hälsa), Västra Götaland (hälsa och life science), Halland (framtidens vård och hälsa) och Skåne (Life Science och hälsa).

Besöksnäring och turism[5]

Definitionen av turism omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning under kortare tid än ett år för fritid, affärer eller andra personliga syften. Begreppet besöksnäring har däremot ingen vedertagen definition och användningen har ökat med tiden. De sektorer som ingår är handel, boende, restaurang, flyg, resebyråer, färja/fartyg, kultur, tåg, vägtransporter, uthyrning/hyrbil, och sport/aktiviteter

Sedan början av 2000-talet har turismen i Sverige haft en stadig tillväxt, fram till utbrottet av covid-19-pandemin under våren 2020. Pandemin har visat hur alla besöksnäringens branscher hör ihop och är beroende av varandra.

Insatser inom besöksnäring och turism syftar till att bidra till Sveriges turismpolitiska mål att ”Sverige ska ha en hög attraktionskraft som turistland och en långsiktigt konkurrenskraftig turistnäring som bidrar till en hållbar tillväxt och ökad sysselsättning i hela landet.” I den nationella strategin för hållbar turism och växande besöksnäring framgår att prioriterade områden för insatser är:

- Enklare företagande
- Jobb och kompetens
- Kunskap och innovation
- Tillgänglighet

[5] Texten baseras på ”Strategi för hållbar turism och växande besöksnäring”, Strategi för hållbar turism och växande besöksnäring - Regeringen.se (2021)

- Marknadsföring och kommunikation

Den nationella strategin för hållbar turism anger att viktiga horisontella perspektiv i arbetet med besöksnäring och turism är hållbarhet, digitalisering, platsutveckling och samverkan.

Många regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till besöksnäring och turism, däribland Norrbotten, Västerbotten, Jämtland-Härjedalen, Dalarna, Jönköping och Kalmar.

Kulturella och kreativa näringar[6]

De kulturella och kreativa näringarna omfattar exempelvis musik, berättande, design, film och dataspel. Företagande och verksamheter inom kulturella och kreativa branscher spänner över olika branschområden där anställningsformer, finansieringsstrukturer och affärsmodeller kan se väsentligt olika ut. Detta blev särskilt tydligt under pandemin som på flera sätt visade på en obalans i förutsättningar och villkor för företagande inom kulturella och kreativa branscher.

Utifrån förslaget till den nationella strategin ”Kreativa Sverige!” ska insatser för de kreativa och kulturella näringarna stimulera en långsiktigt hållbar utveckling av företagen i näringarna i hela landet. Insatser kan ske inom områden såsom kunskap och samverkan, rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd, internationalisering och värdeskapande utomlands, hållbar arbetsmarknad och kompetensförsörjning. De kulturella och kreativa näringarna har flera synergier med besöksnäring och turism.

Flera regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till de kulturella och kreativa näringarna, däribland Västra Götaland, Värmland och Dalarna.

Livsmedelsförsörjning och livsmedelskedjor

Efterfrågan på livsmedel och jordbruksråvaror i Sverige och i övriga världen förväntas fortsätta att öka på grund av ökad befolkning och förbättrat välstånd. Insatser inom livsmedelsområdet handlar om att skapa förutsättningar för en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Utifrån den nationella livsmedelsstrategin kan insatser inom området handla om regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation.

Flera regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till livsmedelsförsörjning och livsmedelskedjor, däribland Skåne, Jönköping, Kalmar, Gotland, Västra Götaland och Jämtland-Härjedalen.

---

[6] Texten baseras på SOU 2022:24 ”Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher”, Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher - Regeringen.se (2022)

Skoglig bioekonomi, bioenergi och vatten[7]

Inriktningen avser insatser som syftar till att stärka förutsättningarna för en ekonomi som baseras på förnybara råvaror producerade genom ett hållbart brukande av ekosystemtjänster från mark och vatten. Med sin förnybara råvara har skogsindustrin och skogsindustrins produkter en nyckelroll i utvecklingen mot ett hållbart, biobaserat samhälle.

Skogsindustrin omfattar de företag som förädlar skogen till biobaserade produkter. Hit hör producenter av massa, papper, kartong och biobränsle. Hit räknas också sågverk som producerar bräder och plankor av allehanda slag liksom takstolar och andra prefabricerade byggkomponenter. Även insatser inom områdena marina resurser, vattenhushållning och vattenteknik ryms inom inriktningen.

Flera regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till skoglig bioekonomi, skogs- och träindustri samt vatten, däribland Värmland, Kalmar, Jönköping, Kronoberg, Jämtland-Härjedalen och Västernorrland.

Hållbara städer och samhällen[8]

Idag bor mer än hälften av jordens befolkning i städer, en andel som bara förväntas öka. Den ökade urbaniseringen skapar ett antal utmaningar men ger också möjlighet till innovation. Det övergripande målet för politiken för hållbar stadsutveckling är: Hållbara städer är inkluderande och tillgängliga stadsmiljöer som erbjuder alla människor en attraktiv och grön livsmiljö. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter, som t.ex. gång och cykel. Helhetssyn i planeringen tillsammans med smarta lösningar bidrar till städer där människor kan leva klimatsmart, hälsosamt och tryggt.

Insatser inom inriktningen syftar till att bidra till goda livsmiljöer och hänger därför nära ihop med den nationella strategins strategiska områden ”Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet” samt ”Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet”. Men även insatser inom ”Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet” kan inriktas mot området. Exempelvis har Gävleborg en prioritering inom smart specialisering vid namn ”Smarta hållbara städer och samhällen”, Skåne har ”Smarta hållbara städer” och Dalarna har ”Hållbart och hälsofrämjande byggande och boende”.

Insatser inom området kan både handla om att skapa förutsättningar för utvecklingen av geografiska områden som kan kategoriseras som städer eller stadsnära områden och om att utveckla städer och landsbygd i ömsesidigt samspel.

---

[7] Texten baseras på Skogsindustrierna (2022), ”Skogsindustrins betydelse”, Skogsindustrins betydelse - Skogsindustrierna

[8] Texten baseras på ”Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030”, s. 16-17

Hållbara transporter och mobilitet[9]

Transport av personer och varor inom Sverige står idag för en fjärdedel av Sveriges energianvändning och inrikes transporter svarar för nästan en tredjedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Trafiken bidrar till ett flertal miljöproblem bland annat hälsofarlig luft, buller, övergödning och försurning. Till det kommer effekter som intrång i naturen, skapande av barriärer i landskapet, olyckor, stress och trängsel i våra städer.

Insatser inom området syftar till att skapa förutsättningar att öka takten i omställningen till fossilfria resor och transporter eller för att minska andra negativa effekter som uppstår på grund av dagens transportlösningar. Inriktningen hänger nära ihop med den nationella strategins prioritering ”Tillgänglighet genom hållbara transportsystem” i det strategiska området ”Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet”. Men även insatser inom ”Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet” kan inriktas mot området. Exempelvis har Västra Götaland ett område för smart specialisering vid namn ”Framtidens mobilitet” och Halland har området ”innovativ mobilitet”.

Inriktningen hänger även nära ihop med inriktningen ”hållbara städer och samhällen”.

Energi- och miljöteknik

Energi- och miljöteknik kan finnas med i flera av de övriga inriktningarna. Exempelvis kan inriktningen ”Hållbara transporter och mobilitet” rymma frågor kring elektrifiering och inriktningen ”Smart industri” kan rymma insatser som gäller energieffektivisering. Inriktningen ”Energi- och miljöteknik” kan du därför välja som komplement till andra inriktningar, alternativt för breda, förutsättningsskapande insatser inom energi- och miljöområdet som inte går att tydligt härleda till någon av de övriga inriktningarna.

Insatser inom området kan avse exempelvis förnybar energi, energieffektivisering, energilagring, elektrifiering och systemlösningar. Inriktningen hänger nära ihop med den nationella strategins prioritering ”En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi” men kan vara relevant även för andra prioriteringar.

Många regioner i Sverige har smarta specialiseringsområden med koppling till energi- och miljöteknik, däribland Norrbotten, Västerbotten, Jämtland-Härjedalen, Västernorrland, Dalarna, Värmland och Gotland.

---

[9] Texten baseras på Naturskyddsföreningen (2021) ”Hållbara transporter”, Hållbara transporter - Naturskyddsföreningen (naturskyddsforeningen.se)

Samiska näringar[10]

Samiskt näringsliv har av tradition främst handlat om rennäring, jakt, fiske samt duodji (slöjd och konsthantverk). Nya näringar är till exempel samisk matproduktion, samisk turism, tolktjänster, musik- och mediaproduktion.

Insatser inom inriktningen handlar om att skapa förutsättningar för att stärka de samiska näringarna. Idag är samer även verksamma inom de flesta landsbygdsnäringar som bedrivs i de nordligare delarna av landet, ofta som kombinationsnäringar. Det finns ett ömsesidigt förhållande mellan rennäringen och övriga samiska näringar. En stark rennäring där rätten att bruka mark och vatten är säkerställd förbättrar möjligheten för övriga näringar av utvecklas, samtidigt som en utveckling av övriga samiska näringar stärker rennäringen.

Annat, ange [kommentarsfält]:

Om ingen av inriktningarna ovan passar in på ärendet ska du välja ”Annat, ange:”

Ange med fritext vilken inriktning ärendet har, denna information är viktig i det fortsatta arbetet med att utveckla den nationella uppföljningen.

Exempel på insatser inom ”Annat” kan vara förutsättningsskapande insatser som inte har en tydlig koppling till någon eller några specifika inriktningar ovan. Det kan exempelvis handla om ärenden som syftar till att stärka samverkan/samordning mellan aktörer som är viktiga i det regionala arbetet med smart specialisering eller inom andra områden.

[10] Texten baseras på Sametinget (2022) ”Samiska näringar”, Samiska näringar - Sametinget